

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Ba, ngày 24/03/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 379: Chúng ta phải tùy duyên qua ngày

Nhiều người không hiểu được chữ tùy duyên. Họ cho rằng việc gì đến sẽ đến nên họ cứ nằm đó, chẳng làm việc gì cả. Ngay cả những việc cần làm, họ cũng bỏ qua. Cách hiểu này không đúng với chữ tùy duyên. Cách nghĩ này là sự lười biếng, chệnh mảng chứ không phải tùy duyên. Tùy duyên nghĩa là dụng tâm bình lặng khi làm bất cứ việc gì, không bao chao, không dao động, không cưỡng cầu.

Những việc cần làm thì chúng ta phải làm một cách chân thành, chứ không làm một cách tùy tiện, cầu thả và lười biếng. Nếu không dụng tâm làm thì việc sẽ không bao giờ xong. Chúng ta vẫn cần dụng tâm để làm tốt hơn, kịp lúc hơn, nhưng phải đảm bảo tâm không bao chao, không dao động, không cưỡng cầu khi làm, hoàn toàn không lười biếng, cầu thả khi làm. Cho nên, chúng ta đừng hiểu chữ tùy duyên một cách hời hợt, phiến diện. Nên nhớ rằng, tùy duyên không phải là không làm gì cả, hoặc có làm mà làm một cách chệnh mảng.

Có nhiều người lười biếng rồi nói: “*Ôi thôi tùy duyên vậy!*” Ví dụ, hằng ngày chúng ta công phu lễ Phật, thời khóa phải đúng giờ. Không thể vì bất kỳ lý do gì, ví dụ như hôm nay nhà có khách, mà bỏ thời khóa hôm nay, để mai làm. Đây là tùy tiện rồi!

Từ rất lâu, khi tôi đang nói chuyện với mọi người mà đến giờ đi nghỉ thì tôi đi nghỉ. Tôi không quỵn luyến vì lời chưa cạn mà phải nói cho cạn lời; làm như thế sẽ trễ việc của mình. Việc của tôi nhất định không để trễ. Thời khóa công phu luôn đúng giờ. Hôm qua tôi lao tác trên vườn rau, tiếp xúc với mọi người, đến giờ đi nghỉ là tôi đi nghỉ; sáng nay tôi vẫn dậy trước giờ báo thức. Ấy vậy mà cái “*ta*” trong tôi vẫn trôi dạt, nó tự nói rằng: “*Dậy chi mà sớm vậy, sao không chờ đến lúc đồng hồ báo thức reo, hôm qua làm việc nhiều lắm mà!*”

Hiện tại, rất nhiều người hiểu sai chữ tùy duyên. Trong tùy duyên không có tâm cưỡng cầu, giải đãi, buông lung. Nhiều người rơi vào trạng thái buông lung,

giải đãi thì đó là tùy tiện, không phải là tùy duyên. Tất cả mọi chuẩn mực, quy củ, phép tắc mà Phật, Bồ Tát, Thánh Hiền dạy, chúng ta phải làm tốt thì mới nói đến tùy duyên; còn nếu không làm được những chuẩn mực đó thì đều là tùy tiện.

Hòa Thượng nói: ***“Việc trước tiên dạy chúng ta khi bước đầu học Phật là nhìn cho thấu, phải buông xuống cho được. Vãng sanh thế giới Tây Phương Cực Lạc là thật, các thứ khác đều là giả, đều không thật. Việc này chúng ta phải giác ngộ. Biết rõ thế gian này là giả thì mới có thể nhìn thấu. Một khi nhìn thấu được rồi thì chúng ta mới chân thật buông xuống được.”*** Không nhìn thấu thì chúng ta sẽ luôn dính mắc, chấp trước; mà đã chấp trước thì sẽ cưỡng cầu, luôn là: *“Phải như thế này... Phải như thế kia”*. Cho nên, để đạt đến chữ tùy duyên, công phu không phải là thấp đâu!

Ở tâm cảnh của chúng ta hiện tại, nhìn ra tưởng là tùy duyên nhưng thật ra vẫn đang tùy tiện. Nhiều người không thấu hiểu chân tướng mọi sự, mọi việc, không thấu hiểu nhân quả mà nói là *“tùy duyên”* thì người đó nói lời hàm hồ. Họ đang tùy tiện; tùy tiện thì tạo nghiệp đa đoan mà chính họ không hề biết. Do đó, nhiều người học Phật, tu hành nhưng tập khí phiền não xấu ác lại không hề thuyên giảm, thậm chí còn gia tăng gấp hai, gấp ba lần. Nguyên nhân là vì họ tự cho rằng mình tùy duyên nhưng thật ra lại đang tùy tiện chạy theo tư dục, tư lợi, tư tình, chứ không phải tùy thuận theo giáo huấn của Phật, Bồ Tát, Thánh Hiền. Khởi tâm động niệm mà vẫn còn vì mình thì mọi hành động, việc làm của mình đều là tùy tiện. Vì sao như vậy? Vì đều là đang tùy thuận theo tập khí xấu ác của bản thân.

Cho nên, bài học hôm nay, Hòa Thượng dạy chúng ta phải tùy duyên qua ngày. Người làm được việc này không phải là người có trình độ công phu thấp; tuy là cao, chúng ta vẫn phải hướng đến, lấy đây làm mục tiêu. Vì nếu không đạt mục tiêu này thì chúng ta niệm Phật không thể vãng sanh. Vậy mà có người chẳng để ý đến điều này, ở đó lập bè, lập phái, rồi tự cho rằng cỡ của họ phải đạt trung phẩm trung sanh hay thượng phẩm hạ sanh. Đây là ảo tưởng, tự mình lừa mình, rồi lại đi lừa người khác. Người này phải chờ xem họ vãng sanh ra sao.

Hòa Thượng dạy rằng chúng ta phải biết thế gian này là giả, phải nhìn cho thấu thì mới buông xuống được. Quả thật, chúng ta thấy mọi sự, mọi việc đều là thật nên ngày ngày khởi phân biệt, vọng tưởng, chấp trước; vậy mà chúng ta cứ nói mình đang tùy duyên, hay có người khuyên là *“Thôi kệ đi!”*. Đây là tùy tiện.

Chúng ta gặp Danh thì dính Danh, gặp Lợi thì dính Lợi, gặp Ăn thì dính Ăn, gặp Ngủ thì dính Ngủ, thậm chí còn khởi tâm sân hận; vậy đây là tùy duyên sao? Tất cả đều là tùy tiện! Kệ làm sao được? Muốn kệ được thì phải không khởi tâm phân biệt, vọng tưởng, chấp trước.

Hòa Thượng nói: “***Có thể nhìn thấu là trí tuệ, buông được xuống là công đức***”. Không ai ban trí tuệ cho các Tổ sư Đại đức; các Ngài phải trải qua đời sống nghiêm túc, an trú thân tâm mình trong giới luật, quy củ, chuẩn mực thì mọi việc các Ngài làm mới là tùy duyên. Chúng ta thân tâm vẫn tùy tiện thì không thể đạt được tùy duyên. Hãy để ba nghiệp thân, ngữ, ý an trụ trong giới luật, giống với đời sống của các Tổ sư Đại đức!

Có người có một chút tài nghệ tinh xảo thì tự cho rằng trí tuệ của mình đã phát sinh. Chúng ta phải nhớ rằng, những việc chúng ta làm không tương ưng với Phật, Bồ Tát, Thánh Hiền thì đó không phải là trí tuệ. Nếu là trí tuệ thì mọi việc chúng ta làm đều phải tùy thuận với giáo huấn của Phật, Bồ Tát, Thánh Hiền, vì trí tuệ do tự tánh lưu xuất. Những gì từ tự tánh thì đều tương thông: trên từ chư Phật, dưới đến chúng sanh. Những gì xuất phát từ trí tuệ chân thật đều là thuần tịnh, thuần thiện. Còn những việc lợi mình, hại chúng sanh thì đó không phải là trí tuệ.

Có người tinh thông mọi sự, mọi việc nhưng lại là Ma thông; việc làm của họ được Ma hỗ trợ. Chúng ta phải cẩn trọng điều này, nếu không sẽ bị người khác lừa. Đa phần người ngày nay dễ bị lừa như vậy; chỉ có những người học pháp của Hòa Thượng lâu năm thì mới không dễ bị lừa. Có một người tự xưng đáp y của chư Tăng và ngồi thuyết pháp. Rõ ràng là không thể tùy tiện đáp y như vậy. Muốn được đáp y phải có tam sư thất chứng, có mặt ba vị Hòa Thượng được kính trọng và nhiều vị khác. Nhưng yêu ma quỷ quái thì chẳng cần ai chứng, cứ thế mà ngông nghênh, nói hành nói tỏi. Chỉ có những người mê mờ mới không nhận ra.

Cho nên, người có trí tuệ chân thật phải xuất phát từ giới luật tinh nghiêm và họ thường an trú thân, khẩu, ý, khởi tâm động niệm của mình trong giới luật. Không phải thân không làm thì ý được tùy tiện đâu! Thân, khẩu, ý phải an trụ trong giới thì mới có trí tuệ chân thật. Nếu không làm được mà cho rằng có trí tuệ thì đó là Ma lực. Ma lực thì dễ nhận thấy: mọi việc làm của người được Ma hộ trì luôn liên quan đến “ta” và “cái của ta”, luôn nói đến lợi ích cá nhân họ trước

tiên. Người có trí tuệ chân thật thì không có “ta”; mọi việc họ làm đều vì lợi ích chúng sanh. Những người thời hiện đại không chấp nhận điều này vì họ cảm thấy mình bị lỗ, bị thiệt.

Thật ra, người học Phật không lỗ. Người tham cầu tư lợi thì luôn muốn chuyển phước thành vật chất, còn người đã hiểu thấu thì lại muốn đem vật chất chuyển thành phước báu, chuyển thành công đức; cho nên thật sự không có chút thiệt, chút lỗ nào. Ở thế gian này có một hiện tượng là có người chỉ biết tận hưởng những việc tốt mà người khác làm cho mình; dù là tận hưởng, họ còn không vui. Họ không biết rằng người bỏ tiền ra làm việc tốt đó không phải là người đại khờ như họ nghĩ. Con người ngày nay xem cái lợi phải được cụ thể hóa bằng vật chất, bằng tiền thì họ mới có động lực.

Lớp học Kỹ Năng Sống ở Vĩnh Long đã phải tùy duyên mà dừng lại vì thiếu động lực này; các cha mẹ của các con cũng chưa quan tâm sâu sắc đến việc dạy con; hơn nữa, người ở đó yêu cầu dừng lại. Nếu bây giờ người nơi đó nói rằng: “*Cho dù một người cũng dạy*” mà chúng ta không làm thì chúng ta mới sai. Bản thân các thầy cô đã tận tâm, tận lực rồi nhưng điều kiện lại không đủ nên các thầy cô phải dừng lại, tiếp tục quay về hoàn thiện cảnh giới bản thân, nâng cao phẩm đức; và khi nào có đủ điều kiện, các thầy cô sẽ lại tiếp tục nỗ lực vì người phục vụ. Đây chính là trạng thái của tùy duyên.

Hòa Thượng nói: “***Việc chúng ta vãng sanh thế giới Tây Phương Cực Lạc là thật.***” Một hành giả niệm Phật cầu vãng sanh thì mọi việc họ làm là để hoàn thành sứ mệnh của chính mình ở thế gian: “*việc tốt cần làm thì nên làm*”. Phật pháp không giống thiện pháp ở thế gian. Ở thế gian, người ta có thể nói rằng: “*Tôi không làm việc ác là được!*” Trong Phật pháp, chúng ta tuyệt đối không làm việc ác; mà ngay cả đối với việc thiện, khi đã đến tay, trong năng lực bản thân mà chúng ta không làm thì cũng không phải là người học Phật.

Nếu chỉ nói rằng: “*Tôi sống đời sống lương thiện, không làm việc ác là được rồi!*” thì đó chỉ là độc thiện — việc thiện tốt cho riêng mình. Việc thiện đến tay ta, đủ năng lực của ta mà ta không làm thì ta thiếu tâm từ bi. Cũng không nên nói: “*Tôi không muốn làm, tôi chỉ muốn niệm Phật thôi.*” Nếu như vậy thì có phải là tu hành tinh tấn không? Nếu đã là người tinh tấn thì trong hoàn cảnh nào cũng

phải tinh tấn. Không thể nói: *“Mặt này tôi có thể tinh tấn, còn mặt khác thì tôi không tinh tấn được.”*

Trong mọi mặt, mọi hoàn cảnh, lúc nào chúng ta cũng phải có thể chịu đựng được; chứ không phải chỉ ở trong phòng mát, yên tĩnh thì chúng ta mới tinh tấn được. Đó là tinh tướng chứ không phải tinh tấn! Nếu không ở trong hoàn cảnh mà tôi luyện thì chúng ta sẽ đi đâu để tôi luyện đây? Chúng ta sống trong sự an lành và quen tiện nghi rồi nên cần xem thêm những phóng sự về những người đi châu Phi giúp người; ngoài việc cực khổ, họ còn phải đối diện với sự hiểm nguy, vậy mà họ vẫn đi giúp người. So với sự gian khổ của họ, chúng ta chẳng đáng kể gì.

Hòa Thượng nói: ***“Người niệm Phật chúng ta không luận là việc thiện, việc ác đều không nên kỳ kèo, tính toán, không nên chấp trước. Nếu là ác sự ác duyên thì buông xả còn nếu là thiện sự, thiện duyên thì không nên phan duyên. Chúng ta tùy duyên làm việc tốt, lợi ích chúng sanh, nhất định không phan duyên, nhất định không làm hỏng đi tâm thanh tịnh của mình! Khi cơ duyên đến thì không thể không làm. Nếu không làm thì chúng ta đã đánh mất tâm từ bi. Nếu không có cơ duyên mà lại phan duyên cưỡng cầu thì chúng ta đã đem tâm thanh tịnh của mình phá hỏng đi rồi!”***

Phan duyên là cưỡng cầu; cưỡng cầu là sai. Làm việc tốt mà cưỡng cầu thì sự cưỡng cầu sẽ khiến chúng ta phát sinh phiền não, do đó làm hư tâm thanh tịnh của mình. Ví dụ, nếu nghĩ rằng: *“Năm nay tổ chức trại hè, có mặt mình ở đây, mình phải tổ chức cho hoành tráng”* là sai rồi. Chúng ta dùng hết năng lực, cộng với tâm chân thành là được; còn việc có kết quả tốt đến đâu thì không cần nghĩ đến. Nếu dụng tâm chân thành thì, theo tôi thấy, từ trước đến nay, những việc chúng ta làm đều có kết quả tốt. Nếu mong muốn kết quả phải tốt thế này, tốt đến mức độ nào đó thì là sai. Cho nên, bao nhiêu năm qua chúng ta làm việc, chúng ta không mong cầu báo đài đưa tin. Việc tốt làm xong rồi thì quên đi! Hòa Thượng dạy chúng ta: *“Việc tốt cần làm nên làm không công không đức!”*

Hòa Thượng từng khuyên chúng ta: đủ duyên thì nỗ lực hy sinh, phụng hiến; còn không đủ duyên thì nỗ lực hoàn thiện, rèn luyện bản thân. Không phải có người thì làm tốt, còn không có ánh nhìn của người khác thì làm không tốt. Hiện tại, tôi đang làm vườn ở Đà Nẵng; vài hôm nữa ra ngoài Bắc, tôi tiếp tục làm

vườn; và khi có Lễ Tri Ân thì lại mặc vest tham dự. Cho nên, chữ tùy duyên này rất hay; chúng ta đừng hiểu hời hợt, làm hời hợt rồi tưởng rằng mình đang tùy duyên, thật ra là đang tùy tiện.

Hòa Thượng tiếp lời: ***“Phan duyên thì tâm chúng ta không thanh tịnh, như thế là đang tạo nghiệp. Phật dạy chúng ta tùy duyên để tiêu nghiệp cũ và chớ có tạo nghiệp mới. Tùy duyên là như thế nào? Là trong các cảnh duyên không khởi tâm, không động niệm, không phân biệt, không chấp trước. Tùy duyên thì tự tại, tùy duyên thì không phiền não. Phan duyên thì phiền não. Thế nào là phan duyên? Phan duyên là chúng ta cho rằng việc này nhất định phải như thế này, nhất định phải như thế kia. Chữ “nhất định” này chính là phân biệt, chính là chấp trước, chính là đang tạo nghiệp. Người niệm Phật chúng ta, cả một cuộc đời này, chỉ có một mục tiêu duy nhất chính là vãng sanh thế giới Tây Phương Cực Lạc”***.

Tất cả những việc khác, chúng ta làm đúng như pháp để giúp ích chúng sanh. Đó chính là tùy duyên qua ngày. Tùy duyên qua ngày không phải là ở không; không phải ai đó nấu cơm sẵn cho ăn thì ăn, không có cơm ăn thì tùy duyên tìm mì gói nấu ăn. Bài học hôm trước, Hòa Thượng dạy chúng ta tùy nghịch cảnh, tùy ác duyên để tiêu nghiệp cũ, và tùy thuận cảnh, tùy thiện duyên mà không tạo nghiệp mới. Nói rõ hơn, chúng ta tùy thuận cảnh, tùy thiện duyên mà không khởi tâm tham; tùy nghịch cảnh, tùy ác duyên mà không khởi tâm sân hận. Có như vậy, chúng ta mới tùy duyên tiêu nghiệp cũ./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!